

bitur quando illa dicatur. Sic Hostiensis eodem cap. monasteria numero 2. verbo frequentare. el. 2. & ibi Ioannes Andreas in fine, Antonius sine, Cardinalis sine, Ancharanus sine, Imola sine, Nauarrus commentario 4. numero 61. verbo quibus addo, de regular. Manuel questio in regula...

117 Et hęc posterior sententia placet, vt relinquatur prudentis arbitrio: sed existimo nimis strictum esse arbitrium predictorum Doctorum, quare tunc credendum esse frequentiam, quando semel singulis mensibus, aut ter tribus diebus constantis.

118 Nominem autem monasteriorum, quorum frequentia interdicitur eodem cap. monasteria, quidam dicunt intelligi tam ipsas moniales, vt sic sumatur conuincens pro contentio, quam etiam ipsamet monasteria: quod in ipsorum quoque frequentia periculum sit. Ita docent Hostiensis eodem cap. monasteria numero 1. & ibi Ioannes Andreas numero 1. Abbas num. 3. opposit. 1. Imola num. 1. Cardinalis num. 3. opposit. 1. Quare Antonius ibi in fine, quare in pœne illius textus locum habeant in frequentantibus sola monasteria; & refert quosdam dicere non habere locum, & alios habere locum, ac in vltimo loco videtur eam sententiam amplecti. Sed melius Innocentius ibi num. xxi. explicat, id est, moniales. Quare optime Nauarrus commentario 4. num. 61. vers. 5. quod per illa verba, de regular. & Manuel questio regulari in 1. questione 45. art. 2. dicunt non interdici frequentiam, nec accessum ad monasteria, causâ audiendi diuina, vel alia, quam causâ loquendi, vel aspectus actiui, aut passivi.

119 Sed ne frequentia, aut accessus ad monasteria monialium culpabilis sit, exigunt causa rationabilis, & manifesta coniunctim. Quia textus dicti cap. monasteria, petit coniunctim vtrumque. Sic Innocentius eodem cap. monasteria. num. xxi. & ibi Hostiensis num. 2. verbo manifesta, Abbas num. 3. Cardinalis num. 3. notab. 2. Ancharanus num. 3. Manuel questio regulari in 1. questione 45. art. 4. vers. pro huius difficultatis. Non satis autem est consanguinitas; idque videtur comprobari ex 7. Synodo. cap. 20. & refertur cap. diffinitum. 18. quest. 2. quia non modicum detrimentum patiuntur moniales ex hac consanguineorum frequentia. Et ita docent Hostiensis eodem cap. monasteria. num. 2. verbo per Episcopum, & ibi Ioannes Andreas num. 2. Abbas num. 3. Ancharanus num. 3. Antonius num. 8. Imola num. 2. Cardinalis num. 3. notab. 2. Sed hinc exciperent parentes, & fratres, fororesque moniales: quod horum frequentia non sit indecens, nec scandali causa; & multo minor causa ad accessum petitur, quâ ad ingressum, vt ex se patet, & docet bene Manuel eod. ar. 4. vers. circa causam, quia longè minus est accedere, quàm ingredi.

120 Insuper exigitur licentia superioris vltra predictam causam, vt expressè petitur eodem cap. periculo, in principio. Sufficit autem licentia expressa, vel tacita, vt quando Prelatus videns accessum, & potens contradicere, tacet. Abbatissaque poterit eam licentiam concedere, nisi quando Prelatus alicui accessum interdicit. Hęc Manuel eodem art. 4.

121 Alij extant textus de consubulationibus cum monialibus loquentes, vt cap. diffinitum. 18. quest. 2. quod ex 8. Synodo sanctum est, vt si necessaria vitæ ad moniales deferuntur, ea extra ianuam Abbatissæ suscipiat, & monachus propinquam monialem inuisere volens, cum ea modicè, & breuiter, ac in presentia Abbatissæ loquatur,

ac statim abeat: & in Concilio Cabilonensi II. canone 55. dicitur, ne Abbatissa horis incommodis cum viuis clericis, aut laicis loquatur; & canone 56. ne Abbatissa, nec aliqua monialium à vespera vespere ad primam cum quibuslibet viris colloquium habeat, nisi ita necessarium, vt curari nequeat, & tunc coram testibus; & canone 61. vt curari nequeat, vt nulli moniali viros alloqui integrum sit, nisi in auditorio, & coram testibus, & cap. 1. o. actione 18. q. 2. quod est ex Concil. Hispanensi II. cap. 11. dicitur non licere Abbati, nec alij superiori loqui cum monialibus, præterquam cum Abbatissa, & de iis, quæ ad earum institutionem pertinent, nec cum Abbatissa, nisi raro, & breuiter, & presentibus duabus, vel tribus personis. Et anno 1590. editum est decretum à sacra Cardinalium Congregatione, vt nulli religioso, exceptis superiore monialium, & confessorio ordinario, & extraordinario, cum ad tempus deputabitur, liceat abique expressa eiusdem Congregationis licentia accedere ad monialium Canobias, siue sui, siue alieni ordinis, nec ipsas moniales alloqui, nec alias personas intra clausuram existentes, & confessorii similiter interdixit, ne in ædibus monasterij, vel eis contiguis pernoctent, aut alias pernoctare faciant, nè ibi comedant, bibant, reficiantur, aut cibum sumant, excepto confessorio, quæ omnia, ac singula præcepit obseruari sub pœna priuationis officiorum, & vocis actiue, ac passiuæ ipso facto incurtenda.

Præterea Nauarrus commentario 4. num. 61. de regularibus refert Romæ esse editum à vicario Pontificis de eius commissione promulgatum, nequis viri, vel femina præter, aut die loquatur, vel scribat alicui moniali, vel Prelate, vel puellæ in monasterio quacumque de causa includatur, absque vicarij Pontificis, aut protectoris ordinis licentia, sub pœna quingentorum aureorum, & alia arbitraria, exceptis defectibus elemosinas, aut opera manuum ab eis faciendi, qui solam Abbatissam, aut eius vicariam alioqui poterunt. Sed Nauarrus ibi, & Manuel questio regulari in 1. questione 45. art. 3. aiunt, & bene, decretum hoc ad alias prouincias non extendi; cuius signum est exigi licentiam vicarij Papæ, aut protectoris ordinis, qui Romæ solum commorantur.

Atque Gregorius XIII. præcepit quibusdam regulis sub excommunicatione late sententiæ, ne scriberent monialibus litæ ordinis. Circa quod decretum dubitari potest, vt eam excommunicationem incurrant, qui moniali scripserint, at literæ ad ipsam non peruenierint. Cui questionis optime satisfaciunt Nauarrus libro 5. consiliorum de sententia excommunicationis. in 1. editione, toto consilio 60. in 2. toto consilio 19. & Manuel questio regulari in 1. questione 45. art. 3. dicentes hos peccasse contra obedientiam, at non incurrisse excommunicationem, quia est id axiomata, verba cum effectu sunt intelligenda, deductum ex l. 1. §. hæc autem verba. ff. quod quisque iuris, & cap. hæc autem verba, de pœni. d. 1. non sit intelligendum de quocumque effectu extrinsecus, sed illo solo, quem verba propriè significat, vt ex multis probat idem Nauarrus eodem cap. hæc autem verba. num. 10. & 11. & missio est effectus intrinsecus, quem significant illa verba; at hoc intelligendum est, nisi legistatur alius disponens petat tacite, vel expressè effectum etiam extrinsecum, vt probatur ex l. si Balsatorum. C. de fideiussor. quæ habet promittentem inuenire latronem, non satisfacere inueniendo, nisi cum captum Iudici exhibeat. Addit autem Nauarrus eos incursums excommunicationem, si præfate literæ peruenissent per relationem personarum fide dignarum ad moniales. Sed hoc non approbo: quia hoc non est verè peruenire literas, sed quoddam illarum nuntium.

Qualiter autem fratribus Minoribus sit sua regula interdicitur accedere ad monialium monasteria, & qui superiores possint eis licentiam concedere, consulendus est Manuel 99. regulari in 1. q. 45. art. 4. & triplici sequenti. Tandem

119 Tandem disti ultas est, an culpa lethalis sit accedere abique legitima causâ ad monasteria monialium, aut illa frequentare, contra prohibitionem cap. monasteria, de vita, & honestate clericorum, & cap. periculo, in principio, de statu regularium, in 6. quam hæstentis explicuimus. Llamas in methodo curatiõis, in appendice, quam ponit in fine. §. 4. dicit esse culpam lethalem frequentiam hanc in clericis, vel laicis, quod grauius pœnis plectatur eodem cap. monasteria. Atque idem docet Manuel questio regulari in 1. questione 45. art. 4. Secus, inquit, est de vno, vel altero accessu; is enim ex materia leuitate, quando absque causâ iusta est, aut absque legitima licentia, venialis est.

120 Verum existimo, seclusis aliis extrinsecis scandali, aut mali finis circumstantiis, non esse culpam mortalem eam frequentiam absque iusta causâ, & licentia, nisi frequentans ab Episcopo monitus non desistat. Ducor, quod dicti cap. cum monasterio, eas pœnas graues non statuat ante predictam monitionem: nec, seclusis his circumstantiis, sit materia adeò grauis. Præterea, quia Caietanus in summa, verbo clericorum peccata, vers. nec oblat. dicit, ait nulla clericis iure prohibita obligare illos ex vi illius prohibitionis, seclusis circumstantiis extrinsecis, sub culpa lethali, donec contumacia adit non obediendo mortitioni. Atque in nostris propriis terminis docet Nauarrus summa Latina, & Hispana cap. 25. numero 10. Et quomuis de culpa veniali etiam dubitare videatur: at credo accessum sine iusta causâ, aut absque licentia esse venialem, nedum frequentiam. Cui etiam addo, rarissimè attentis circumstantiis extrinsecis frequentans excusari à mortali. Quia rarissimè non inde scandalum consurgit, & rarissimè deficiet finis aliquis turpis. Si tamen ex circumstantiis conuerterent, vt hæc deficeret, erit sola culpa venialis, vt diximus.

CAPUT XVII.

De clausura monasteriorum virorum quoad ingressum feminarum in ea.

SUMMARIUM.

- Quor questiones disputanda sint. n. 1.
Proposuitur textus interducentes ingressum feminarum in virorum monasteria. n. 2.
An interdicitur ingressus puellarum, & sauarum? refertur duplex sententia. n. 3.
Sententia auctoribus. n. 4.
An comprehendatur Regine, Imperatrices, & filie earum? num. 5.
An possint habentes facultatem ingrediendi, ingredi aliis feminis comitata? n. 6.
An possint ingredi fundatrices? n. 7.
An comprehendatur in hoc motu proprio femina, quæ non ingreditur virum aliquarum facultatum, & admittentes? remissiuè. n. 8.
An sit mortale eas ingredi, aut recipi, & admittere. s. n. 9.
prohibitionis huius motus proprij n. 9.

121 QVADRUPLIX est questio disputanda. Prima est, Quomodo feminarum ingressus in virorum monasteria interdicitur. Secunda. Quid nomine monasterij comprehendatur. Tertia. In quibus casibus sit ingressus hic licitus. Vltima. Quas pœnas incurant feminae extra casus licitos ingredientes, ac religiosi, qui eas admittunt, & cuius sit in eis dispensare.

122 QVÆSTIO prima. Quomodo feminarum ingressus in monasteria virorum interdicitur. Præmittendum est,

ingressum hunc interdici in motu proprio Pij V. qui incipit; Regularium personarum, editurque est anno 1566. die 23. Octobris, vbi postquam reuocant omnes facultates, etiam ab Apostolica Sede quomodocumque concessas mulieribus cuiuscumque status, etiam si comitis, marchionis, & ducis sint, ingrediendi monasteria monialium, hæc addidit; districtè prohibentes mulieribus predictis facultates, & licentias præsentibus, sub excommunicationis late sententiæ pœna, postquam harum literarum notitiam habuerint, a qua non possint, nisi à Romano Pontifice absolui, præterquam in mortis articulo, ne dictas domos, aut monasteria ingredi audeant. & statim subdit alias pœnas religiosis illas admittentibus. Alium etiam motum edidit Gregorius XIII. quo interdixit ingressum, siue feminarum, siue virorum in monasteria virorum, de quo satis egimus toto capite præcedenti.

123 Prima difficultas est, an sub hac prohibitione comprehendantur puella cuiuscumque ætatis, & satura? Quidam censent non prohiberi ingressum puellarum, quæ sunt decem annorum. Ducuntur, quod motus proprius Pij V. de mulieribus loquatur. At nomine mulierum illæ solæ comprehenduntur, quæ impudicitis aptæ sunt; sic tenet Llamas in methodo curatiõis, in appendice, quam ponit in fine. §. 13. ad finem, Immo Sorbus in compendio priuilegiarum Mendicantium, in suis annotationibus, numero 2. verbo aduertendum, quod sub nomine, ait posse dici solas mulieres comprehendendi, quæ consummatione matrimonio aptæ sunt; quod quidem in anno duodecimo, nisi malitia suppleat ætatem, contingere solet. Alij autem censent comprehendi puellas maiores sex annis, non autem quando sunt minores; & hoc dicit Sorbus ibidem fortè esse verum, & idem tenet Manuel in expositione huius motus proprij numero 12. vbi etiam ait, interdici quoque ingressum mulieris futuræ.

124 Sed dicendum est idem pro solis, quod diximus cap. præcedent. numero 3. & sequentibus de ingressu puerorum, & puellarum in monasteria monialium: nam quod ibi de pueris dictum est, de puellis hic dicendum. Quia eadem videtur ratio; nec oblat Pium V. nomine mulierum vsum esse, quia reuera illo nomine feminas quascumque comprehendere voluit ætatis aptæ ad rationis vsum, vel fatuus puberes, quæ ad peccandum incitare possunt.

125 Secunda difficultas est, an comprehendantur quoque Regine, Imperatrices, & earum filie, ita vt facultates his concessæ censentur reuocata? Respondetur, nequaquam comprehendendi: quia Pontifex reuocans facultates mulierum cuiuscumque conditionis, explicuit, etiam si comitis, marchionis, aut ducis sint, vbi Reginarum, Imperatricum, & filiarum non meminit; cum tamen iure optimo earum meminisse oporteret, tanquam specialiter nota dignarum, si illas comprehendere voluisset. Quare nec ipse ingrediendo virorum monasteria, nec religiosi illas admittentes contraueniant huic prohibitioni. Et sic bene docet Manuel 99. regulari in 1. questione 48. art. 1. vers. circa quam, statim in principio, & in expositione huius motus proprij, numero 3. & satis videtur significare hoc esse verum, quamuis nullum ingrediendi hæc monasteria priuilegium habeat, cum asserat eas sub hac prohibitionem non comprehendendi. Et ita existimo verum, quamuis Manuel eodem art. 1. vers. circa quam, in fine, titubet circa filias Reginarum, & Imperatricum, propter declarationem Gregorij XIII. de qua n. 7. mentionem facimus, dicens standum esse ei declarationi, vbi de ea est authentica notitia. Sed adhuc ea stante existimo, quod diximus verum: nec enim credo filias has per ea verba generalia excludi, sed nomine Reginarum comprehendendi.

Atque possunt iuxta aliquos ingredi quacumque femina, quibus ingressus in vitiorum monasteria est concessus, his feminis comitatus quoque comitari solent; quia non est credendum mentem Pontificis esse, has personas ingredi aliter quam earum dignitatem decet. Præterea id colligitur ex *causat. de priuil. in 6. vbi dicitur*, privilegium concessum alicui personæ ad audienda tempora interdicti diuina, extendi quoque ad personas eas comitari solitas: & ita docet Manuel in expositione eiusdem motus proprii, *num. 4.* Sed hoc ita vniuersaliter dictum non placet, quia cum hæc prohibitio sit ratione decentiæ monasteriorum, ea maximè attendi debet: etsi que valde indecens, vt puellæ solitæ has comitari ingrederentur. In placet, vt ingrediantur comitatus paucis feminis, senioresque, & bonæ famæ, sicut Gregorius XIII. in motu proprio, qui incipit, *Dubius, quæ emergunt*, statuit, vt Prælati ingressuri in monasteria monialium in casu necessitatis, ingrediantur comitari paucis, & senioribus, vitæque probatæ: cum tamen Episcopi maiori numero comitari soleant, ac pueris pedissequis, ac vilibus hominibus antambulonibus.

7. Tertia difficultas est de feminis monasteriorum vitiorum fundatricibus, an sub hac prohibitione comprehendantur? Actus trium capitulorum fratrum Minorum à Passarello compilati, *fol. 128.* Manuel *questionibus regul. tomo 1. quest. 48. art. 1. vers. circa quam*, & Sorbus in compendio privilegiorum Mendicantium, *verb. ingressus monasteriorum monialium, in suis annotationibus, in fine*, refertur Gregorius XIII. consultum, an hic motus proprius deroget regulæ fratrum Minorum concedenti, vt feminae stupis Regiæ, & quacumque eius ordinis fundatrices possint decenter comitate ingredi eorum monasteria, respondisse, non derogare, quoad Reginas, & quoad fundatrices dumtaxat. Quare stante hac declaratione existimo, in quacumque religione, vbi similis fuerit regula, vt permittantur ingredi fundatrices, posse quoque eas ingredi. Quia Gregor. XIII. non indulgendo, sed declarando dixit, non censeri per hanc motum proprium derogatum prædictæ Minorum regulæ. Quare cum eadem sit ratio de quacumque religione habenti similem regulam, idem quoque dicendum est. Quando autem nulla talis regula esset, credo non posse has fundatrices admitti. Et hoc posteriori satis indicat Manuel in expositione huius motus proprii, *numero 3.* ait enim ideo Pium V. explicuisse ducillas, & similes, quia hæc solent esse fundatrices, & ne putaret quispiam posse fundatrices ingredi.

8. Quarta difficultas est, an comprehendantur in huius motus proprii prohibitione feminae, quæ nullius facultatis virtute ingrediuntur, aut religiosi sic illas admittentes: & quid in prohibitione motus proprii Gregorij XIII. qui eundem feminatum ingressum interdixit? Sed de hæc re latè diximus cap. præcedent. numero 79.

9. Sed quartæ, an clausura horum motuum propriorum prohibitione, esset culpa lethalis feminas in vitiorum monasteria ingredi, aut religiosos illas admittente. Et videtur verior pars affirmans, cum uterque motus proprius rem adeo grauem existimet, vt sit necessaria licentia Pontificia ad eum ingressum, ac omnes licentias reuocet. Sed bene Suarez *5. tomo in 3. part. disputat. 22. scilicet 6. num. 12.* ait, nullibi repetiri textum alium interdigen-tem hunc ingressum sub mortali, nec intrinsicè sola rei natura, sed aliis extrinsecis circumstantiis, esse quod tanquam mortalis damnetur. Quare, clausus institutus illius religionis à Pontifice confirmatis, interdicentibus hunc ingressum, vel admissionem, & extrinsecis violentiæ illatæ religiosi, scandali, aut mali finis circumstantiis, non erit mortalis.

An nomine monasteriorum & domorum virorum in qua interdicitur ingressus faminarum, intelligatur prædica, hor- ti, & quacumque religiosorum domus, separata à monaste- riis? proponitur probantia partem affirmatiuam, *nume- ro 10.*
Explicatur sententia auctoris. *n. 11.*
Quid intelligatur nomine monasteriorum? *n. 12.*
An possint expelli femina à religiosorum prædiis, ne ibi sacro intersint, quamuis sit dies festus, nec alibi audire possint? *num. 13.*
An horri, quos religiosi in suis monasteriis habent, com- prehendantur nomine monasterij, & ita sit interdictus in- gressus faminarum, ad illos? refertur quadam sententia, *num. 14.*
Sententia auctoris. *n. 15.*
Quid de sacristia referatur quadam sententia. *n. 16.*
Sententia auctoris. *n. 17.*
An atrium scholæ Societatis I. E. S. V. aut atrium exte- rius religionum, in quo non est ianitoris sedes, conse- cratur comprehendens in prohibitione huius motus proprii? *nume- ro 18.*
Quid de religiosorum domibus, dum fabricantur, aut de domi- bus infirmarijve in ciuitate desinitis ad ipsi excipiendos? *num. 19.*
Quid de domibus Societatis, quæ residentias vocant? *nume- ro 20.*
Quid de Prioratibus aliquarum religionum? *n. 21.*

QVÆSTIO secunda. Quid nomine monasterij 10 vitiorum comprehendatur, in quod hic feminarum ingressus interdicitur. Et quidem videtur intelligi que- cumque religiosorum propriæ domus, etiam si à monaste- riis separatae sint, vt sunt prædica, domus rustica mona- chorum, ac horri illorum, quò recreandi animi gratià so- lent aliquando re recipere. Quia motus proprius Pij V. dicitur *diclas domos, & monasteria ingredi*, ad dictio copu- latia inter diuersa ponitur, & sic non exigitur ingressus ad monasteria, sed ad illa, vel ad domos; hæc autem sunt domus, quamuis monasteria non sint.

Sed dicendum est, pro eodem proliis usurpari do- mos, & monasteria; sicut in simili probauimus c. 15. n. 8. in motu proprio Pij V. interdictum egressum monia- lium à suis monasteriis, seu domibus, pro eodem usurpa- ri monasteria, & domos. Nec obstat, ibi vsum Ponti- ficem dictione, seu, cuius natura est sumi expostiuè, ac esse inter nomina diuersa idem significantia: in hoc au- tem motu proprio vsum esse dictione, & quæ suapte natura ponitur inter diuersa. Nam vt Pontificem quan- doque vna, & quandoque alia dictione in rebus omni- no similem habentibus rationem, est signum eius men- tem esse, non sumi dictionem copulatiuam in suo prop- rio significato, sed sumi pro dictione, seu, vel, sine. Et ita utraque vox, domus, & monasteria, pro eodem usurpan- tur, nec comprehenduntur domus, prædica, & horri, quæ intra clausuram monasterij non sunt. Et sic docent Nauar- ruz *comm. 2. n. 62. notis 1. de regular. & lib. 1. conf. in 1. edu- tit. de regul. conf. 66. n. 3. vsque in fine. in 2. lib. 5. tit. de verbos. & licet. conf. 5. n. 3.* Manuel in expositione huius motus proprii, *num. 1.* Llamas in *metodo curatiouis*, in appendice, quam ponit in fine, *in §. 12. vers. circa quæ primo aduertimus.* Nominè autem monasterij intelliguntur ea sola, quæ 12 sunt intra monasterij septa, vt bene ait Nauaruz *in quoque consil. allegato. mens. ultimo*, & clarus Paz in *sua practica. tit. 1. parte 5. cap. 35. §. 3. num. 31.* dicens comprehendens omnia contenta intra septa, & ambitum monasterij, quæ vna clausura clauduntur.

Quamuis autem eo motu proprio non interdicitur 13 ingressus faminarum in hæc religiosorum loca, quæ verè monasteria non sunt, decet tamen religiosam honesta- tem, illas ad hæc loca minimè admittente: nec teneantur religiosi

religiosi eas admittente, etiam si dies festus esset, nec feminae ille possent sacro interesse, nisi in illo religio- forum prædio, aut domo. Quia præponderat decen- tia religiosa necessitati faminas à suis domibus expel- lendi.

14. Ex his deducitur primò, quid dicendum sit de hor- tis, quos religiosi in suis monasteriis habent, qui con- tiguæ sunt cum ipsis monasteriis. Et quidem si per clau- stra monasterij sit ad hortos eius ingrediendum, nemo dubitat ingressum interdici hoc motu proprio, etsi non ratione hortorum, saltem ratione claustræ per quod est ingressus. Sed difficultas est, quando in hortis ipsi- ianua est, per quam absque claustrorum ingressu pat- tet ad illos accessus. Manuel in expositione huius mo- tus proprii, *numero 2.* aliquantulum dubius est propter quadam Innoc. IV. & Nicolai III. declarationem, in qua declarantur nomine monasteriorum monialium Sanctæ Clare, in quæ fratribus Minoribus sua regula ingressum interdici, comprehendens sola dormitoria, claustra, & officinas interiores: ait tamen tutius, & ve- rius esse comprehendens. Quia Gregorius XIII. in suo motu proprio, qui incipit, *Vbi gratie*, vbi ingressum quoque faminarum in vitiorum monasteria interdixit, ait: *ne in monasteria, domos, & loca sua*. & non dixit tan- tum, *in monasteria, & domos*, vt Pius V. At ij horri sunt loca monasterij. Et Sorbus in compendio privilegiorum Mendicantium, *verbo ingressus monasteriorum monialium, in suis annot. num. 1.* quamuis attenda declarationem dubi- tatur, subdit, ex prædictis motus proprii Gregoriani verbis clarum esse comprehendens, & ita praticari.

15. Cæterum verba illius motus proprii, mea sententia, nihil ad hoc conferunt: nam nomine monasteriorum, domum, & locorum, idem intelligit Gregorius XIII. vt constat. Quando enim interdixit ingressum, solum dixit, *monasteria quous modo ingredi audeant*: & dum ad- mittentibus in ea indixit pœnas, dixit, *monasteria, do- mos, & loca*; & non est credendum imposuisse pœnas admittentibus feminas ad loca monasterij, in quæ in- gressus non erat interdixit. Rursus, quia similiter rus- tica conuentus prædica sunt religiosorum loca, & ta- men fatentur omnes (vt num. 12. diximus) non com- prehendi. Tandem, quia saltem dicendum esset, nec feminas ingredientes, nec religiofos admittentes in eos hortos comprehendens in huius motus proprii pro- hibitione, sed in solius Gregoriani. Quod non modici effectus esset: quippe hic motus proprius intelligitur in vniuersum de mulieribus, quæ siue virtute faculta- tum, siue carentes illis ingrediuntur, & de admittenti- bus illas. At Gregorianus de folijs ingredientibus, & admittentibus virtute facultatum, vt probauimus cap. præced. num. 79. Quare existimo in vtriusque motus proprii prohibitione hos hortos comprehendens: quod sint intra monasterij clausuram, partemque ipsius. Rursus, quia similes monialium hortos nemo dubitabit esse intra clausuram, cum monialibus clausuræ adeo adstrictis, integrum sit ad illos re recipere, vt praxi ipsa ostendit. Quare dicendum est, Pontifices illos nomine officina- rum interiorum hos hortos comprehendisse, vt pote qui recreationi monialium, & religiosorum, vt manendo intra clausuram deseruiunt.

16. Secundo deducitur, quid dicendum sit de sacristia, quando est contigua Ecclesiæ, solo pariete intermedio eam ab Ecclesiâ diuisenti: quando enim in eam ingressus minimè pateret, nisi per monasterij claustra, res est clara. Sed difficultas est, quando non opus est per clau- strum ingredi, sed per portam sacratiæ in ipsa Ecclesiâ existentem in illam itur. Sorbus num. 14. allegat reser- putare multos de hoc dubitate, & quosdam religiosos re- putare eam esse intra monasterij clausuram, alios au- tem id negare, & admittente in illam mulieres gratiâ confessionum excipiendum: & ipse nil decidit, sed solum debere Prælatos esse circumspectos, examinan-

do, an scandalum, & perturbatio religiosorum, quæ sunt rationes, quibus inicitur hic motus proprius, in- de oriatur. Manuel quoque in expositione huius mo- tus proprii, *num. 14.* dicit, in religione Minorum repu- tari tanquam officinam monasterij interiorum, nec per- mitti feminas in illam ingredi: ac re vidisse in mona- stero Sancti Augustini eas in sacristia confessorum ad- mitti; & ipse nil decidit.

Sed multo magis rationi consonum mihi videtur, 17 eam esse intra clausuram, & sic nullatenus posse fe- minas in illam admitti. Ducor, quod sacristia illo me- dio pariete disuncta ab Ecclesiâ, non sit Ecclesiæ pars, sicut sunt sacella Ecclesiæ, vt ex multis probauit *lib. 7. de marit. disput. 15. num. 31. & 34.* quod & ipsa experien- tia testatur. Mirabuntur enim seculares, ac iure opti- mo eis fideli ansa tribuetur admissis illuc mulieribus. At dammandum non esset monasterij, in quo est vltus feminas in sacristiam admittendi, cum res hæc non sit comperta, sed variis sententiis subiciatur.

Tertio deducitur, quid dicendum sit de atrio scho- 18 larum Societatis I. E. S. V. quando scholæ viros contigue, vt ferè sunt semper, cum Collegio. Scio viros doctos iudicasse non reputari intra clausuram, nec similiter ex- terius Collegij atrium, in quo est porta, quæ tota die secularibus patet, nec ibi sedes est ianitoris: sed clau- suram incipere ab ea porta, in qua sedes est ianitoris ad clausuram seruandam. Quod mihi quoque placet, quia cum vtrumque atrium dictum ita pateat, vt ingressus illuc nemini interdicitur, nec clausura ibi seruetur, iure optimo reputatur esse extra monasterij clausu- ram, quamuis maximè dedecet feminas, nec ad illa admitti debeant. Quod omnino in Societate I. E. S. V. seruetur.

Quarto deducitur, religiosorum domos nondum fa- 19 bricatas, sed fabricari cœptas, in quibus nondum con- uentus ad ibi morandum fuit introductus, sed solum aliqui religiosi ibi inhabitant pro fabrica totius serui- tio, non censeri tunc monasteria, vt ingressus femina- rum in illas censetur hoc motu proprio interdixit. Sic refert Sorbus in *privileg. Mendicantium, verbo ingressus monasteriorum monialium, in suis annotationibus. num. 1. vers. est aduertendum*; & satis placet, quia nondum do- mus illa censetur conuentus. Idemque refert declarasse de domibus, seu infirmariis in ciuitate constitutis ad religiosos tanquam hospites excipiendos, quæ vt in eis ad valetudinem pristinam resituantur, vel nec con- uentum, nec Ecclesiâ habent; & id satis est mani- festum.

Quinto deducitur, quid dicendum de domibus in 20 quibus religiosi aliqui Societatis I. E. S. V. in aliquibus locis inhabitant, quæ nondum tanquam Collegia, aut domus probationis, professorumve sunt acceptatæ à Patre nostro Generali, quas vulgò residentias appella- mus. Quia in re sic cum viris doctis, quos consului, di- stinguendum cenleo. Si tantum ibi nostri ad tempus commoraturi sint, & ideo non in forma collegij ibi viuunt, nec est ibi Ecclesiâ cum Eucharistia, non cen- sentur domus religiose comprehensæ in hoc motu proprio: secus si sint residentia perpetua, in quibus iunimo in collegij forma viuunt, & quæ Ecclesiâ cum Eucharistia. Quia priores reputantur tanquam priua- torum nostrorum hospitij domus; posteriores autem sunt omnino instar domum aliarum Societatis.

Vltimò deducitur, Prioratus, quos habent monachi 21 D. Benedicti, & D. Bernardi, comprehendens in hac pro- hibitione, quia tales monasteria sunt, & clausurâ habent. Sic Llamas in *metodo curatiouis*, in appendice, quam ponit in fine, *§. 12. vers. circa quam primo aduertimus.*

An possint religionem Prælati supplicationes extraordinarias indicare, ut liceat feminis claustra ingredi? n. 23.
 An licet die supplicationum manè celebratum, ingredi vespere claustrum? n. 24.
 An liceat ingredi quando in claustro admittitur quædam ad habitum, aut professionem, aut lotio pedum in die Cane celebratur, aut ibi predicatur, & an tunc liceat ingredi locum, quem de profundis appellant? n. 25.
 Quid si fiat sacrum in claustro? n. 26.
 Quid si ad alienius instantiam, vel alius quid si intra claustrum thesauri Theologia defendatur, vel Comædia aliqua rei pie representetur? n. 27.
 Quid si in his casibus licet ingrediatur femina ad aliquod malum perpetrandum? n. 28.
 Quid si finitio officii ibi demorentur, aut ingrediatur officina interiore? n. 29.
 An gratia medendi infirmo, aut eius lactandi, liceat feminam ingredi? n. 30.
 An canonicis regularibus liceat feminas ipsi inseruiens intra, vel extra claustra tenere? n. 31.
 An privilegium Pontificum concessum feminis ad ingressum in virorum monasteria, profut quando status monasteriorum in ingressu interdicitur, incurranturque tunc pœna? num. 32.

21 **QVÆSTIO** tertia. In quibus casibus ingressus feminarum in virorum monasteria licitus sit. Manuel *quest. regular. tomo 1. quest. 48. art. 3.* & melius in expositione huius motus proprii, *mem. 1.* refert declarationem quandam viæ vocis oraculo eiusdem Pij V. qui declaravit causâ processionis, vigiliæ, Missæ, funeris defuncti, vel alterius cuiusvis officij intra monasteriorum claustra celebrari licere feminis in claustra, & ea religioforum loca ingredi, dum hæc celebrantur, dummodo in officinas internas non admittantur. Idem concessit quando in Ecclesiis monasteriorum prædicatur, vel ob aliam quæcumque causam tantus est populi concursus, ut nequeant mulieres in Ecclesiâ aliter ingredi, aut ea egredi, quam per claustrum, vel alia religioforum loca, dummodo recto tramite ad portam, qua de monasterio exitur, accedant, & recto tramite ad Ecclesiam tendant.

23 Circa quam concessionem prælati, absque huius motus proprii contrauentione, & pœnarum illius incurfu, supplicationes, vulgò processionis, extraordinarias intra claustra instituit ad eum finem, ut mulieres ingredi possint. Breuiter respondetur, contraueniri huic motui proprio, quia hæc concessio eò pertinet, ut scrupuli vitentur, concedaturque ingressus rationi consonus, non tamen ad clausuram religiosam relaxandam. Et ita docet Manuel *quest. regular. tomo 1. quest. 48. art. 3. vers. circa quam declarationem.* & in expositione huius motus proprii, *num. 16.* Sorbus in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo *ingressus monasteriorum monialium, in suis annotationibus. num. 7.*

24 Nec similiter licet mulieribus ingredi claustra vespere, quando tunc supplicationes non celebrantur, sed manè celebrata sunt, ut in die corporis Christi. Quod cum vespere non celebratur, iam causa permissionis, ingressus cessat. Sic Manuel in eisdem motus proprii expositione, *num. 20.*

25 Secunda difficultas est, quid intelligatur nomine alterius officij. Dico intelligi alia officia pia, ut si intra claustrum aliquis ad suscipiendum habitum, vel ad emittendam professionem admittitur, vel in claustro predicatur, aut lotio pedum in die Cane celebratur. Sic Sorbus eodem *num. 7.* & Manuel *quest. regular. tomo 1. quest. 48. art. 3. motus 3.* & in eodem motu proprio, *nu. 18.* qui in hoc posteriori loco bene addit, feminas ingredientes in monasterij claustra, posse quoque ingredi in locum, quem de profundis appellant, quando claustro

coniunctus est, & ita patens, ac facilla claustrum, secus si portam habeat: tunc enim interior monasterij officina reputatur.

Quare licet ingredi feminas claustrum ad audiendum sacrum, quod intra illius facellum fit ob alicuius personæ potentis deuotionem, quia tunc celebratur ibi officium diuinum. Sic Manuel in eodem motu proprio, *n. 16. fin.* & idem ob eandem rationem dicendum est, quando id fit ob aliam causam.

Non tamen licet ingredi eo quod in claustro thesauri aliquæ Theologiæ defendantur, aut aliqua rei pie Comædia representetur, quia hæc non connumerantur inter officia pia.

Tertia difficultas est, an contraueniant huic prohibitioni, & consequenter incurant pœnas, etiam admittentes, feminæ tempore supplicationum, aut officiorum, quæ in claustro celebrantur, si tam hoc, quam alio peruerso sine ingrediuntur? Et dicendum est, nec illi contrauenire, nec illius pœnas incurere. Quod docet Sorbus ubi allegatur *num. 25.* Manuel eodem *art. 3. notab. 2.* & in hoc motu proprio, *num. 17.* & in hoc posteriori loco bene addit, hoc esse verum, quamuis peccatum aliquod exterius ibi committatur. Quod eo tempore non fit ingressus interdicitur hoc motu proprio, immo concessus, quamuis aliunde sit malus. At pœna statuitur ingressui interdico in eo, sicut diximus cap. præced. *num. 69.* ingredientem in monialium Cænobia in casu vrgenti ex legitima licentia, non incurere pœnas, etsi ad fornicandum quoque tunc eat, & fornicetur. Secus esse credo, si nulla ratione causâ assistentis diuinis officijs, aut ornatu claustrum videndi ingrediatur, sicut incurretur habens licentiam ingressum in monasteria monialium ex causâ necessitatis, si nullatenus gratiâ illius ingrediatur.

Quarta difficultas est, an feminæ ex prædictis causis ingredientes teneantur egredi statim his officijs finitis? Breuiter dico, ad id teneri, ac non metaphyfico, sed morali modo, ita vt breui temporis spatio ibi postea permanere damnandum non sit, sicut in simili ingressu in monasteria monialium diximus cap. præced. *num. 69.* Et sic docet Manuel *quest. regular. tomo 1. quest. 48. art. 2. fin.* & in hoc motu proprio, *num. 19.* ubi addit, incursum pœnas religiosum, qui finitio officijs, causa est diutina feminarum moræ, & ipsas feminas diu ibi demorantes. Sed non placet, ob ea que dixi cap. præced. *num. 69.* quia hæc pœna non imponitur moram trahenti, sed ingredientibus absque licentia; secus si officinas interiores conuentus ingrediuntur. Quia ad claustrum solum, & loca, ubi officia celebrantur, indulget Pontifex licentiam, prohibendo ingressum ad officinas interiores, & ideo hic ingressus esset violatio clausuræ.

Quinta difficultas est, an causâ medendi monacho ægrè laboranti, liceat feminam ingredi monasterij claustra? Quidam aiunt instante necessitate, vt quando in monasterio tam multi infirmi sunt, vt religiosi non sufficiant ad ministrandum, nec sunt viri seculares, qui velint, posse hæc aliam feminas, & suspicione carentes admitti; quæ prohibitio humana non accipienda est in hac necessitate ad eò vrgenti. Sic tradunt Manuel *quest. regular. tomo 1. quest. 46. art. 7. ad finem.* & in hoc motu proprio, *num. 14.* Sorbus in priuileg. Mendicantium, verbo *ingressus monasteriorum monialium. num. 6. vers. & sic etiam per idem verbum.* Et placet quidem: ac hic casus est metaphycticus, & moraliter nunquam necessitas hæc continget. At posse contingere, cum in oppido non inuenitur, qui cetera, aut brachia contracta, aut eorū ossa inter se non coheretia, ad pristinum locum reuocare nosset, aut alij morbo mederi, præter mulierem in ea re peritam: aut iudicantem medici, valde indigere ægræ, vt à femina lactetur, nec alio lacte posse morbo illi succurri: nec infirmus posset tunc claustrum ad id extrahi. Et iuxta hanc doctrinam est dicendum, licere in eo casu ingressum, Ex dictis

31 Ex dictis deducitur desitio questionis agitæ in capella Tholosana decif. 449. ac canonicis regularibus Diui Angustini integrum sit, feminas honestas, & omni proflus suspicione carentes admittere, vt ipsi inseruiant? Et desitio illa latè probat non licere; Auferrius autem ibi dicit oppositum posse sustineri. At hodie est res certa id non licere: quia motus hic proprius quemcumque ingressum feminarum in virorum monasteria interdixit. At quando femina non intra claustra monasterij, sed in domo aliqua, etiam monasterio contigua, canonico regulari ibi habitanti deseruiet, id licet similiter, si honesta sit, ac omni suspicione carens: quia nullus est textus id interdicens. Sic Nauarrus *comment. 4. num. 65. de regular. Manuel quest. regular. tomo 1. quest. 48. art. 4.*

32 Demum id notandum est, priuilegium Pontificum feminis concessum ad ingrediendum in virorum monasteria, non suffragari, quando monasteria suis statutis ingressum interdicerent, & nulla derogationis huius instituti mentio fieret. Quia exigitur specialis mentio, vt censetur eis derogari, vt expressè habetur *cap. 1. de constitut. in 6.* ubi ea redditur ratio; quia cum res est quid facti, præsumitur Pontifex eam ignorare. Sic Pastarellus in compendio priuilegiorum fratrum Minorum, *cap. 9. Manuel 1. tomo summa. in 2. edit. cap. 60. num. 6.* Et hinc verque defendit iustum esse, quod in aliquibus generalibus eius ordinis Capitulis decretum est, nempe, vt nullæ mulieres, virtute cuiusvis priuilegij Apostolici non facientis mentionem prohibitionis regulari, ad conuentuum suorum ingressum admittantur. Quare feminae virtute eius priuilegij ingredientibus incurant hæc censuras, nisi ignorantia excusentur. Quia cum ea facultas sit inualida, perinde est, ac si absque illa ingrediatur.

SVM MARIVM.

Quando femina ingredienti virorum monasteria extra casus permisso incurant excommunicationem Pontifici reseruatam: & quis ab ea absolueri possit? n. 33.

Qua pœna statuatur in eo motu proprio contra religiofos admittentes feminas intra sua monasteria. n. 34.

In quo differant quoad pœnas in admittentes statutas motus proprii Pij V. & Gregorij XIII. n. 35.

An exeat præsumptio, & quæ ignorantia, aut bonus finis excuset? n. 36.

Quid nomine officiorum, & nomine admissionis, & nomine suspensionis à diuinis intelligatur, & an comprehendantur mandantes, & consulentes remissiuè. n. 37.

An pœna priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa incuratur absque aliqua Iudicis sententia? reseruat quædam sententia. n. 38.

Explicatur sententia auctoritatis, & an sufficiat dicere ipso facto, & absque alia declaratione, vt nulla Iudicis sententia exeat? n. 39.

Quid de suspensione à diuinis? n. 40.

Quis possit absolueri ab excommunicatione eorum ingredientibus, & a suspensione, quam incurant? n. 41.

Quid si deducta sunt in iudicium, an virtute velle aut priuilegiorum Societatis Iesv possit confessarius ab illis solueri? n. 42.

Reseruat quædam sententia, & sententia auctoritatis: & an possit dari testimonium absolutiois in scriptis? n. 43.

Quis possit dispensare in priuatione officiorum, & inhabilitatis? remissiuè. n. 44.

33 **QVÆSTIO** vltima. Quas pœnas incurant feminæ extra casus licitos in virorum monasteria ingredientibus, & religiosi sic ingressas admittentes, & quis ab eis absolueri, in ciuile dispensare valeat. Pius V. in eo motu proprio excommunicationis pœnam Pontifici reseruatam in feminas ingredi audentes statuit ibi;

ingredi audent. Quo eodem verbo vsus est Gregorius XIII. in suo motu proprio, qui incipit; *Vbi gratia.* Quare ignoranti quantumuis crassa, dummodo non sit ingens temeritas, excusabit sic ingredientibus, vt diximus cap. præced. n. 82. ubi tractauimus, quis ab hac excommunicatione reseruata absolueri possit.

34 Alias pœnas statuit idem Pontifex in eodem motu proprio religiofos admittentibus prædictas feminas intra sua monasteria, videlicet suspensionis à diuinis, priuationis officiorum, & ad illa inhabilitatis in posterum obtinenda, ipso facto absque alia declaratione incurrendas, his verbis; *ipso vero monasteriorum, & conuentuum Abbatibus, Præpositis, & aliis præsentibus, quocumque nomine vocentur, & eorum monachis, canonicis, & fratribus, siue mendicantibus, siue non mendicantibus, sub priuationis officiorum, qua in presentibus obinuerit, & inhabilitatis in posterum ad illa, & alia omnia, & suspensionis à diuinis ipso facto sine alia declaratione incurrendis pœnis, ne eas intraducere, admittere præsumant.*

35 Ex quo deducitur, hunc motum proprium, & motum Gregorij XIII. de quo ferè toto cap. præced. egimus, habere se instar excelsis, & excessis. Nam motus proprius Gregorij XIII. excedit quidem motum proprium Pij V. quia ille ultra pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa statutam à Pio V. aduersus religiofos permittentes ingredi feminas in monasteria virorum, addit etiam priuationem beneficiorum, & inhabilitatis ad illa, & excommunicationem Pontifici reseruatam, nec petit in admittentibus præsumptionem, vt diximus cap. præced. *num. 82. & 83.* & iis pœnis afficit eos, qui viros, aut feminas ingredi faciunt, aut permittunt in monasteria monialium, aut feminas in virorum monasteria. At motus proprius Pij V. non imposuit pœnas priuationis beneficiorum, & inhabilitatis ad illa, sed solum officiorum. Insuper petit præsumptionem in admittentibus; præterea etiam loquitur de solis admittentibus feminas in virorum monasteria. Exceditur autem, quia motus proprius Gregorij XIII. solos Prælatos facientes, aut permittentes ingredi comprehendit, vt diximus cap. præced. *num. 82.* & solos eos comprehendit, qui admittunt virtute facultatum ingredientibus concessarum, vt diximus cap. præced. *num. 79.* nec imponit suspensionem à diuinis facientibus, aut permittentibus ingressum. At hic motus proprius Pij V. intelligitur de facientibus, aut permittentibus ingredi feminas in virorum monasteria, quamuis nullius facultatis virtute ingrediatur, vt diximus eodem cap. præced. *num. 79.* insuper ultra pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa, imponit admittentibus, vel facientibus ingredi suspensionem à diuinis, siue hi Prælati sint, siue quicumque alij religiosi, vt constat ex eius verbis n. præced. relatis.

36 Cum ergo hic motus proprius petat ad eas pœnas incurrendas præsumptionem in admittentibus, vel facientibus ingredi, excusabit ab illis quæcumque ignorantia crassa, dummodo non sit ingens temeritas, vt diximus cap. præced. *num. 96.* ubi etiam *num. 97.* egimus an incurrant admittentes bono fine.

37 Quid autem intelligatur nomine officiorum, quibus priuantur, reddunturque inhabiles ad illa, qui has feminas admittunt, diximus cap. 1. *num. 67.* quid autem nomine admissionis, & an comprehendantur mandantes, & consulentes, diximus satis cap. præced. *num. 87. & 93. & 94. & 95.* Quod si petas, quid intelligatur nomine suspensionis, non est huius loci, sed tractatus de suspensione, ubi explicatur, qui actus interdicanter suspensio à diuinis.

38 Sed difficultas grauis est, an hæc pœna priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa incuratur absque vlla proflus Iudicis sententia, ita vt in foro conscientie teneantur hi admittentes in posterum non vti suis officijs, nec alia admittere, quamuis eorum crimen in iudicium

